

Institutionen för Astronomi och
teoretisk fysik

Miljödepartementet

Remissvar angående rymdlagsutredningens betänkande "En ny rymdlag" (SOU 2021:91)

Behovet av och syftet med den nya rymdlagen är vi positiva till. Övergripande är det bra att det blir en rymdlag. Detta är ett område som är dåligt reglerat och som behöver lagar.

Eftersom syftet med rymdlagen trycker på att skapa goda förutsättningar för forskning, så bör även aspekten att astronomisk forskning ingår i det tas med. Utredningen verkar sakna perspektiv som tar upp jord- (och till delar rymd-) baserad astronomisk forskning. Astronomisk forskning på jorden påverkas av det som sker i rymden (till exempel starlink-satelliter) och det är ett problem som behöver lyftas även i lag och förordning. Det blir ju till exempel inte bra om man stärker en typ av forskning på bekostnad av att den andra inte kan se någonting längre för att det blev så många satelliter.

Det kan finnas/kommer att finnas andra aktörer som verkar i Sverige med att skjuta upp raketer och sonder vilket innebär att texten inte bara bör fokusera på Esrange.

Försäkring: Detta är så vitt vi förstått inte möjligt för t ex den forskning som bedrivs via IRF i Sverige. Det är för dyrt.

Ansvar för icke-materiella skador: En potentiellt viktig punkt är ansvaret för icke-materiella skador, dvs ljus- och radio-föroreningar från himlen. Förslaget till rymdlag föreslår

prövningar och ansvarsförhållanden för materiella skador (till exempel fysiska skador på andras satelliter) men det nämns inget om dylika, för astronomin väsentliga, aspekter. Som jämförelse kan nämnas att det inom lagstiftningen i Chile (givetvis på grund av alla dess teleskop) numera ingår att alla större byggprojekt måste genomgå en miljöprövning som även inkluderar en bedömning av projektets påverkan på himmelsljuset. Och för dess nya konstitution som håller på att tas fram blir det inskrivet en rättighet till en naturlig och icke förorenad himmel.

Rymdmiljö och rymdskrot: Vi anser att för en långsiktigt hållbar rymdverksamhet så är det viktigt att informationen om de regler som finns kommer ut. Rymdskrot är ett problem och det finns befintlig teknik såsom “de-orbit mechanism” som lätt och billigt kan installeras på alla nya satelliter. Detta borde starkt rekommenderas. 25 år är en väldigt lång tid speciellt för Low Earth Objects (som ju är de som stör mest för oss). Lagen eller förordningen bör precisera detta och att allt som sänds upp skall ha en avvecklingsplan.

Några kommentarer på lagtexten:

Kapitel 1: 1§ “främja svensk rymdverksamhet för att stärka forskning” - detta kan alltså vara till men för annan forskning. Vem gör den avvägningen och var?

Kapitel 2: 3§ punkterna 4-7-9: Tillstånd bör beakta både etiska perspektiv samt om den planerade verksamheten kan vara till förfång för annan forskningsverksamhet

Kapitel 2: 8§ paragrafen är otydligt formulerad, den blir klarare senare men det hjälper liksom inte, det bör nog preciseras redan här att det gäller sådant som skjuts upp från Sverige

Kapitel 5: 1§: Bra att nämna radio- och ljusföroreningar explicit?

Detta yttrande har lämnats av institutionen för Astronomi och teoretisk fysik och ställts samman av professor Nils Ryde.